

3. Стоянов Р.О. Осадча Л.В. Головач М.Й. Попадюк С.С. Імуногенетична характеристика коней гуцульської породи. – Розведення і генетика тварин: Міжвід. темат. наук. зб. – К.: Аграрна наука, 2000. – Вип. 33. – С.143-148.

4. Budzynski M. Gangarz J. Wskazniki reprodukcyjne i wymiary biometryczne uwarunkowane poziomem inbrodu u klaczy polkrwi w Statninie Koni Kalnikow. – Ann Univ. Mariae Curie-Sklodowska EE. – Vol XVII. – 26. – Lublin, 1999, P. 199-205.

Показатели инбридинга у кобыл гуцульской породы и их помесей характеризуются средним уровнем ($F=1.03$). В первой группе кобыл уровень инбридинга составляет в среднем ($F=0.95$), тогда как во второй группе ($F=1.08$), то есть значительно увеличился. Увеличение коэффициента инбридинга повлияло на показатели воспроизводства. Наибольшее снижение показателей воспроизводства наблюдается у маток второй группы, жеребость с 78,9% снижается до 65,8%, плодовитость с 67,5% до 57,7%.

С увеличением показателей инбридинга наблюдается тенденция к увеличению основных промеров тела.

Huzul mares and half-breed mares were characterised by relation coefficient ($F=1.03$). The number of inbreed individuals in animal husbandry increases, the value of the coefficient for mares of 1 group is 0,95 and 1,08 for mares of 2 group. The increase in relation causes decrease in reproduction coefficient. Foaling decreases in mares of 2 group from 78,9% to 65,8%, fertility from 67,5% to 57,7%. Together with inbreed increase the biometrics dimensions grow.

УДК 636.1.082:575

ФОРМУВАННЯ МАСИВУ ГУЦУЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ КОНЕЙ У ГІРСЬКИХ РАЙОНАХ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

М.Я. Єфіменко, Р.О. Стоянов

Інститут розведення і генетики тварин УААН

Ю.П. Стефурак

Івано-Франківський інститут агропромислового виробництва УААН

У господарствах Закарпатської та Івано-Франківської областей організовано племінні конєферми гуцульської породи коней. Подані матеріали оцінки поголів'я за екстер'єром та генофондом груп крові.

коні, жеребці-плідники, кобили, гуцульська порода, селекція, лінії, екстер'єр, проміри, генофонд, групи крові

Гуцульська порода коней відноситься до аборигенних гірських порід універсального призначення. Гуцульський кінь добре пристосований до суворого гірського клімату, витривалий у роботі, невибагливий до годівлі та умов утримання.

На сьогоднішній день гуцульська порода коней має досить широке застосування в колективних, фермерських і лісових господарствах, а також в господарстві і побуті громадян. Коні цієї породи мають спокійний норов, досить швидкі і придатні для верхової їзди, тому в багатьох країнах Європи їх

широко використовують для масового і сімейного туризму, кінного спорту і гіпотерапії.

Однак внаслідок відсутності цілеспрямованої племінної роботи гуцульська порода коней перебуває під загрозою зникнення.

Матеріал і методика досліджень. У колективних, фермерських і селянських господарствах Івано-Франківської та Закарпатської областей проведено облік племінних ресурсів породи шляхом експедиційного обстеження господарств на предмет наявності поголів'я коней гуцульської породи. Оцінку типового поголів'я коней проводили за комплексом ознак: походженням, типовістю, промірами, екстер'єром і якістю нащадків [1].

Еритроцитарні антигени тварин визначали за загальноприйнятими методиками [2] з використанням реагентів, ідентифікованих з міжнародними стандартами, вироблених в лабораторії імуногенетики Всеросійського інституту конярства. Застосовували 13 специфічних сироваток-реагентів 3 генетичних систем: Aa, Ad, Da, Db, Dc, Dd, De, Df, Dg, Dh, Dk, Dm, Ka. Для порівняння імуногенетичного профілю гуцульської породи з іншими породами були використані матеріали тестування за еритроцитарними антигенами коней наступних порід: чистокровна верхова (n=21), орловська рисиста (n=30), новоолександрівський вагозов (n=35) та шетлендський поні (n=18). Показник коефіцієнта гомозиготності за локусом системи D груп крові обраховували за формулою:

$$Ca = \sum_{i=1}^m q_i^2,$$

де **Ca** – коефіцієнт гомозиготності, **q_i** – генна частота **i**-го алеля,
m – кількість алелів [3].

Опрацювання експериментальних даних здійснювали загальноприйнятими методами.

Результати досліджень. На конефермах колгоспу "Шипіт" Міжгірського району Закарпатської області та Гринявського лісництва Верховинського району Івано-Франківської області закладено лінії жеребців-плідників Буяна і Каштана відповідно.

У колгоспі "Шипіт" поголів'я кобил за основними промірами відповідає породним вимогам. Середні проміри кобил, см: висота в холці 134,4, коса довжина тулуба – 142,2, обхват грудей – 154,3, обхват п'ястка – 16,6. Характерно, що 9 кобил мають спільного батька Луці (чистопородного жеребця-плідника, вибракуваного за віком), що свідчить про цілеспрямоване ведення селекційно-племінної роботи в даному господарстві.

Формування селекційного стада на конефермі Гринявського лісництва проводили за рахунок поголів'я розформованої племферми Кутського лісництва, де протягом тривалого часу використовували жеребця-плідника Ціруса, завезеного із Словаччини. Тому 5 кобил із 10 є дочками цього жеребця, що підтверджено тестуванням за групами крові. Середні проміри кобил, см: висота в

холці – 131,9, коса довжина тулуба 137,3, обхват грудей 152,2, обхват п'ястка 16,6, що повністю відповідає породному статусу.

Порівняння показників цих конеферм показує, що кобили Закарпатської селекції крупніші, ніж Прикарпатської.

Оцінка молодняку гуцульської породи показала, що основні проміри шестимісячних лошат Гринявського лісництва дещо більші порівняно з промірами ровесників колгоспу “Шипіт”, а коса довжина тулуба була більшою на 5,3 см ($P < 0,05$). Висота в холці та коса довжина тулуба 2-річних лошат колгоспу “Шипіт” були більші порівняно з ровесниками Гринявського лісництва на 5,0 і 2,3 см ($P < 0,05$) відповідно. Це свідчить про те, що молодняк гуцульської породи коней Закарпатської селекції інтенсивніше розвивається на більш пізньому етапі постнатального онтогенезу.

У результаті аналізу генофонду порід коней за маркерами груп крові встановлено, що коням гуцульської породи притаманна насиченість алелями D^{de} , D^{cgm} і D^{dghm} . Висока частота алелів D^{de} і D^{cgm} також характерна для чистокровної верхової породи та поні, D^{cgm} – для чистокровної верхової породи, а найвищу частоту алеля D^{dghm} мають новоолександрівський ваговоз та шетлендські поні.

Гуцульська порода відзначається найнижчим серед досліджених порід коефіцієнтом гомозиготності (0,191). Найбільш консолідованими за алелями D-системи груп крові коней виявились шетлендські поні та новоолександрівський ваговоз, коефіцієнт гомозиготності для яких становить відповідно 0,290 та 0,263.

Прикладом застосування генетичних маркерів у селекційному процесі є племінна робота на племконефермі СФГ “Максимів” (село Річка Косівського району Івано-Франківської області), де знаходиться найбільш типове поголів'я, що підтверджує висока генна частота алелів D^{dghm} та D^{de} ($q = 0,333$). Високий коефіцієнт гомозиготності ($Ca = 0,265$) свідчить про високий ступінь консолідації і спрямований підбір тварин. На цій конефермі закладено лінії чистопородних жеребців-плідників – Меркура Gu E 2-8, який гомозиготний за системою D груп крові (D^{de}/D^{de}), та Лукаша Gu E-2 – D^{de}/D^{dk} . Генна частота алеля dk в чистопородних коней середня ($q = 0,167$). Ці жеребці є нащадками видатного родоначальника Гургула.

Кобили, які підібрані в СФГ “Губчук” теж мають високий породний статус. Генна частота алеля D^{dghm} склала 0,200, алеля D^{de} – 0,300, однак присутність алеля $cfgkt$ не зовсім відповідає генетичному спектру гуцульської породи коней. Тому коефіцієнт гомозиготності дещо нижчий ($Ca = 0,180$).

Ці та попередні результати досліджень генетичної структури гуцульських коней індивідуального сектора свідчать про їх консолідованість і високий породний статус.

Для поліпшення місцевих коней гірських і передгірних районів з використанням гуцульських жеребців-плідників організовані парувальні пункти в селах Рожнів, Розтоки, Річка, Город Косівського району, селах Годи-Турка і П'ядики Коломийського району.

Організовано і відкрито (28.10.2001р.) проект міжнародної благодійної фундації Хайфер Проджект Інтернешнл “Відродження зникаючих порід на

гуцульщині". Мета проекту – збереження генофонду гуцульської породи коней, бурої карпатської худоби та українських гірськокарпатських овець. Жителям сіл Косівського району Івано-Франківської області та села Кваси Рахівського району Закарпатської області буде подаровано 60 племінних коней гуцульської породи (по 29 кобил і 1 жеребцю), 15 кобил вже роздані (10 на Косівщині і 5 в с. Кваси). Окрім цього, фундація має на меті:

- створити та укомплектувати ветеринарні пункти та парувальні пункти для коней, що дозволить покращити ветеринарне обслуговування в селах;
- створити пункти природного парування для коней з використанням чистопородних жеребців для генетичного поліпшення місцевого стада;
- провести покращення пасовищ та сінокосів шляхом внесення мінеральних добрив та підсіву багаторічних трав;
- організувати навчання членів громади ефективному господарюванню, догляду, утриманню, годівлі, розведенню та правильному використанню сільськогосподарських тварин, організації агротуристичного бізнесу.

Бібліографічний список

1. Інструкція по бонітуванню племінних коней заводських порід / Степанчук І.Г., Шульган І.З. та ін. – К.: Урожай, 1993. – 16 с.
2. Дубровская Р.М. Методические указания по изготовлению сывороток-реагентов для определения групп крови и использованию их при контроле происхождения лошадей. – М.: Колос, 1983. – 24 с.
3. Robertson A. A numerical description of breed structure // J. Agric. Sci. – 1953. – 43. – P. 334-336.

В хозяйствах Закарпатской и Ивано-Франковской областей организованы племенные коневые фермы гуцульской породы лошадей. Представлены материалы оценки поголовья по экстерьеру и генофонду групп крови.

Stud farms for Hutsul breed of horse are organized in Zacarpatian and Ivano-Frankovsk regions. Materials of exterior and blood groups studing of horse population are represented.